

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCXVI. ad annum MCCCCXXIII.

Parisiis, 1644

Concilium Pisanum Universale, Qvod Ad Tollendum schisma indictum,
Gregorio pontifice & Benedicto pseudopapa depositis, Alexandro V.
consensu cardinalium utriusque obedientiae electo, celebratum fuit ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15653

Concilium sanctitatem vestram, quatenus dignemini formam procuratorii in predictis casibus faciendi, mandandi, ordinandi, pleniori & meliori modo quo fieri & ordinari poterit. Item supplicat & consulit prefatum sacrum Concilium, quatenus dignemini tales constitutiones facere & prouisiones adhibere, quod si non ante obtentam vniueniem (quod absit) continget sanctitatē vestram ab hac vita ad aliam euocari, possit ad vniuem debite & canonice procedi taliter, quod post obitū sanctitatis vestrae propter defectum prouisionis non differretur seu impediretur vnius, aut non, quod absit, scandala vel subschismata suscitarentur, dignetur sanctitas vestra per debitas constitutiones seu remedia prohibere & prouidere, ne ad similia perpetrandā procedatur, sub poenis decretis & prohibitionibus ad hoc necessariis & opportunis. Subscripta schedula fuit per Concilium oblata domino nostro, & per eum benigne & simpliciter acceptata, causa acceptationis & contentionis de acceptatione factum fuit instrumentum publicum, manu domini nostri & omnium de Concilio subscriptum.

Hactenus Cōciliabulū Benedicti, cuius etiā meminit Gobelinus c. 89.

* C O N C I L I V M P I S A N V M
VNIVERSALE, Q Y O D A D T O L L E N D V M
schisma indictum, Gregorio pontifice & Benedicto pseudopapa depositis, Alexandro V. consensu cardinalium vtriusque obedientiae electo, celebratum fuit anno Domini M C C C C I X .

Copia literae conuocationis Concilii Pisani, quæ dirigitur domino Benedicto XIII.

Santissimo domino nostro Benedicto XIII. miseratione divina summo pontifici, Deo humiles & deuoti oratores, episcopi, presbyteri & diaconi sanctae Romanæ ecclesiæ cardinales, nunc in Liburno Pisanae diœcesis existentes, pro nobis & aliis reuerendissimis patribus dominis cardinalibus pro nunc absentibus, nobis adhaerentibus & adhaerere volentibus in hac parte, cum suppli ci & deuota recommendatione utriusque hominis suffitatem.

QVALITER hoc schisma pestiferum totius corporis ecclesiæ infectiuum, unitatem lacerans & eneruans cari-

ANNO CHRISTI 1409. tatem, clerum inuoluens tortuosis laqueis , & populum subuertens, ab erroribus quamplurimis ecclesiarum fidem languentibus intromissis ortum habuit , & diuturnitatem adeo nocuam , vestrae sanctitati notum esse non dubitamus. Hæc enim in sui exordio modica visa erroris scintilla , cui cum per deliberationem Concilii , vt sanctorum patrum moris fuit , non extitit obuiatum. Sed duro proposito, via Concilii repulsa, fomenta adhibita per inordinatos & perniciosos affectus , in quibus quærentes homines quæ sua sunt , non quæ Christi , adeo ir flammam proximam exaltauit , mundum percurrit vniuersum , concutit clerum , subuertit populum , fidem maculat , sacramenta profanat , & ecclesiastica censuræ contemptum inducit , ecclesiarum libertatem omnino extinguit , & indeuotos reddit Christi charactere insignitos , vt vix dignosci valeat quis existat catholicus, cum plures appareant legis diuinæ transgressores , & mandatorum Dei manifestissimi contemprores. Et si hæc... nullatenus toleranda, quid ait vulgus de his qui bases & columnæ videntur ecclesia , qui horum malorum & tantorum scelerum dissimulatores esse videntur , diuidentes clerum ac populum , & versi in laqueum tortuosum , vbique ponunt scandalum in suarum & fere omnium perniciem animarum. Nihil aliud aiunt dici posse , nisi quod tanta scelera contra Deum , orthodoxam fidem , & sanctum Spiritum , animæ pertinaci commissa , inexplicabilia , teste scripture , etiam sacrificiis reputentur. Si Helipeccatum longe leuius , vt sacra refert historia , inexplicable fuit piaculum & delictum. Hæc enim pater sancte , ruina tam horribilis , tamque exosa in diuinæ maiestatis conspectu , vt habet communis existimatio , in manu nostra ludibriis plena , & vtinam non blasphemias infecta , in nostri reprobatione consistit , qui cum ex debito debemus & tenemur , vt præmissa tollerentur de medio , nostros indefessos adhibuisse labores , nostra quæcumque exponere , etiam titulos dignitatum , animas nostras , & vtronee bibere calicem passionis , ambulatum est per deuia & non plana , & velut cæci palpantes clausos parietes , aperta , lataque & plana ianua reiecta est , velut spinosis aculeis & venenosis iaculis , & iuxta affectionem in conspectu Altissimi & hominum iudicio communi , voluntariam & non

Aa iii

fanam, fulcitam magnis periculis latet, in illis consistit summa securitas & hominum conscientiarumque indubia sinceritas, ex quibus longo tempore declinata fuit cessionis via, in ingressu planæ ianuæ consistebat solitaria, cum Dei graui offensa innumerisque periculis animarum. Et quamuis ex post exactis annorum curriculis fuit hæc via sancta & necessaria, & communi omnium fidelium iudicio præelecta cum Angelo Corario, Gregorio nominato, per sanctitatem vestram recepta & etiam approbata; tot tamen & tantæ in illius habentur desiderata executione adhibita difficultates, variationes, dilationes ac repudia circa locorum electionem & securitates hinc inde, quod nullus effectus fecutus est, nec aliunde speratur modo aliquo prouenturus, sed quodam recessu perpetuo in dicto pacis tractatu, imo verius repudio perenni abusus in viam longinquam, nunquam ad agni nuptias per unitatis vinculum, ut a multis creditur, intraturus. Sed mala sub breui compendio considerantes prouide, ac pia mentis consideratione pensantes, reuerendissimi patres nominati in parte alia cardinales a dicto Angelo Corario, Gregorio nominato, ad omnem viam habendæ unionis plus quam describi possit, mente & proposito indurato recesserunt, iuxta diuina mandata, ad quos de vestrae sanctitatis permisso & voluntate expressa quatuor ex nobis delecti fuerunt, & conuenientibus in Liburnum, cum quatuor ex eius cardinalibus nominatis: & demum nos omnes & ipsi in unum conuenientes, prospeximus communi & concordi voto, & matura habita deliberatione cum multis notabilibus prælatis & quamplurimis literatis viris Deum timentibus & pacem ecclesia habentibus in feroce caritatis, fore necessarium, ut per ecclesiam vniuersalem congregatam huic tam pestilenti morbo & inueterato laqueo, erroribus fidem tangentibus pleno subueniatur & occurrat in breui, ad seruandas omnium fidelium conscientias, errores submouendos notorios, virtutes inferendas, animorum & ecclesiæ reformationem debitam & salubrem: & quod per nos in nostra obedientia, & alios nominatos cardinales in sua, prælati & alii qui vocandi fuerint, conuocentur per nos in ciuitate Pisana, & per illos in eadem ad terminum 25. diei mensis Martii proxime futuri. Et

ANNO
CHRISTI
1409.

ANNO CHRISTI 1409. hunc modum conuocationis communi assensu assumpsi-
mus propter neutrales & illos qui de obedientia dicti Angeli ad vestram, ac etiam illos de vestra qui ad vestram &
dicti Angeli conuocationem nullatenus venirent, & propter defectus alias habitos in conuocatione Concilii, de
quo saepissime & diuersis decursis temporum interuallis fuit per nos vestra sanctitas requisita, & eidem humili-
ter supplicatum & alteri promissum, sed nullatenus adim-
pletum. Et ut omnis adhibeatur cautela, ex superabun-
danti vobis tenore praesentium supplicamus, & instan-
ter requirimus, quatenus quantum in vobis est, dictae con-
uocationi praebatis assensum & opem, & quod veltræ
sanctitati placeat in dicto loco & termino personaliter in-
tereſſe, & in dicto Concilio conuenire, in quo nobis pro-
curantibus plena & sufficiens securitas praestabitur in ve-
niendo, stando & recedendo, & de qua ante dictum termi-
num congruo reseruato interuallo, sanctitatē vestram cer-
tificare curabimus. Et nos seu nostrorum maior pars eam-
dem sanctitatē vestram humiliter commemorare, cum omni
honorificentia qua summo debetur pontifici, & honori-
fice tractare, ad conseruationem unitatis & pacis, & post
ipsius exitum felicem. Hæc enim conuocatio ad locum &
terminum antedictos nullo valet colore difficultari, im-
pediri, seu quocumque conficto pallio differri, declinari
seu mutari: cum & si in sanctitate vestra corporalis infir-
mitas vel aliud occurreret impedimentum, seu alias absen-
tiae iusta caufa, possit & debeat, de quo vos solenniter re-
quirimus, & alias fuit per nos consultum, hoc Dei tam ne-
cessarium negotium quoad illa quæ per vos facienda exi-
stunt, per deputatum a vobis quoad omnia necessaria vel
expedientia præambula sufficientem auctoritatem haben-
tem perfici, & procuratore sufficienti & spirituali manda-
to ac irreuocabili munitum, cessio pro parte vestra fieri
Angelo nominato Gregorio cedente in propria persona,
vel per procuratorem similem potestatem habentem, &
irreuocabile & speciale mandatum, vel ipso sublato de
medio, vel canonice per ecclesiam electo.

Quod si dictæ conuocationi opem & assensum præstare
refugeritis, & in loco & termino antedictis conuenire, vel
deputatum procuratorem, vt præmittitur, destinare: cum

extra terminos Italiæ nequeant partes , seu ipsarum altera ad conseruationem vnitatis habenda , multis consideratis , ita commode & vtiliter conuenire , attento quod per Concilia particularia , si diuifim & in locis diuifis longa distantia separatis tenerentur , schisma extirpari non posset . Nos & alii qui ad vocationem nostram venerint , procedemus in negotio vunionis habenda , & schismatis tam horrendi , errorumque fidem tangentium extirpatione , cum collegio cardinalium partis alterius , ac cum confilio vocatorum per nos & ipsos , attentis præmissis iuratis & conuentis per sanctitatem vestram & dictum Angelū , ut dictauerit spiritus sancti gratia , & alias fuit per sanctos patres in Romana ecclesia salubriter obseruatum , vestra aut dicti Angeli , seu alterius absentia non obstante . Suppliciter vribus iteratis exhortantes sanctitatem vestram in Domino , & per viscera misericordiæ Iesu Christi , qui ecclesiam suam fundauit precioso sanguine , vnamque esse voluit , ac in vnitate spiritus permanfuram , sine qua & extra quam non est salus , quatenus conuocationi iam dictæ in loco & termino antedictis fienda opem & auxilium , vt decet zelatorem domus Dei , adhibere velitis . Ad quem sicuti de iure possumus super prædictis vos prouocamus ad causam , quia si , quod absit , nolueritis , aut impedimenta præstiteritis dictæ conuocationi & ad illam venientibus , ac nobis qui ad illam tendimus , eamque modis canonice procurauius , talia ad impedimentum vunionis ecclesiæ & ipsius schismatis perpetuationem censerentur luce clarius pertinere , cum ad veritatem contra falsitatem fuerit collata potestas , & ad ædificationem , non autem ad destrunctionem . Et si , quod absit , vellet sanctitas vestra impedimenta præstare , cum nihil sit per quod fienda vnitati , ad quam tendimus , posset per potestatem aliquam iuste fieri , cum in hoc prossequamur voluntatem diuinam , ecclesia , cuius vnitati claves a Christo concessæ sunt , talia non pateretur sub dissimulatione transire . Et circa præmissa vestram intentionem vestrumque propositum , & quod in præmissis agere intenditis , præsentialiter nobis notificare dignemini , vt proinde certitudine habita , prouidere valeamus quantum in nobis erit , circa vestram securitatem & libertatem , & alia necessaria , & ad tantum negotium opportuna . In quorum

ANNO CHRISTI 1409 quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præmissorum, præsentes nostras literas & per notarium publicum infra scriptum subsciri & publicari mandauimus, ac nostrorum sigillorum fecimus appensione muniri. Datum & actum in loco Liburni supradicto, in claustro ecclesiæ dicti loci, nobis ibidem tunc Guidone Prænestino, Nicolao Albanensi, Petro Tusculanensi, episcopis, Petro tituli sanctæ Susanna presbytero, Amedeo sanctæ Mariæ nouæ, & Petro sancti Angeli diaconis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus congregatis & personaliter constitutis, ac omnia & singula supra scripta pro nobis & aliis dominis cardinalibus absentibus, nobis adhaerentibus & adhaerere volentibus in hac parte, approbantibus & ratificantibus, & de præmissis & eorum singulis vnum vel plura publica instrumenta nobis & cuilibet nostrum fieri pentibus, sub anno a nativitate Domini 1408. indictione 1. & die 14. mensis Iulii, præsentibus reuerendis in Christo patribus & dominis Dei gratia Symeone patriarcha Alexandrino, administratore perpetuo ecclesiæ Carcassonensis, Petro episcopo Meldensi, ac venerabilibus & circumspectis viris magistris Roberto de Quesneio doctore, Ioanne Francisci licentiato in decretis, Ioanne Petri magistro in medicina, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis, sic subscriptis & signatis.

Et ego Ioannes Desmarquis de Monte acuto, clericus Laudunensis dioecesis, & imperiali auctoritate notarius, præmissis omnibus & singulis supra scriptis, dum per reuerendissimos in Christo patres, dominos supradictos sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales ratificarentur & approbarentur, vna cum prænominatis testibus præsens fui, & de præcepto eorumdem dominorum cardinalium præsentes literas per alium scriptas, vna cum trium priorum collegii dictorum dominorum cardinalium, de mandato & requisiitione aliorum tunc dominorum cardinalium supradictorum, eisdem dominis prioribus factis super hoc, sigillorum appensione, me hic propria manu subscribenda signo meo consueto signavi, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

De Marchias de Monte acuto.

Concil. Tom. 29.

B b

ACTA CONCILII PISANI.

SESSIO I.

IN nomine Domini, amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo quadragegesimo nono, more Romano, indictione secunda, die vicesima quinta mensis Martii, inchoatum fuit generale Concilium, sive sancta Synodus, & celebratum in ciuitate Pisana, in quo erant plures cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates, sacræ theologiæ magistri, & utriusque iuris doctores, & licentiati notabiles, procuratoresque plurium absentium prælatorum: in quo quidem Concilio processum extitit per hunc modum.

Primo, fuerunt factæ processiones solennes, & postmodum in ecclesia cathedrali dictæ ciuitatis fuit Missa deuotissime per dominum cardinalem a Thurego celebrata, & sermo factus per unum alium cardinalem, scilicet Mediolanensem. Missa vero celebrata, cantatae fuerunt antiphonæ, & certæ orationes dictæ: & postmodum diaconus alta voce dixit: Orate. Tunc flexis genibus & inclinato capite, omnes orauerunt submissa voce mitris positis: deinde diaconus & subdiaconus cantauerunt alta voce litanias, & omnes responderunt. Quibus finitis, unus cardinalis episcopus dixit certas orationes ad propositum vniuersitatis: quibus completis, quidam cardinalis diaconus legit euangelium. Quo lecto, unus episcopus cardinalis incepit hymnum, Veni creator spiritus. Quo finito, duo cardinales diaconi, duo archiepiscopi, & duo episcopi, cum pluribus doctribus & notariis, ex ordinatione Concilii & mandato, se transtulerunt ad valvas ecclesiæ, & alta voce proclamauerunt, an Petrus de Luna & Angelus de Corario, qui Benedictus & Gregorius dicebantur, de papatu contendentes, essent hic præsentes, aut aliquis pro ipsis. Quibus non repertis, nec aliquo pro ipsis, ad ecclesiam redierunt, & in pleno Concilio relationem fecerunt. Qua relatione sic facta, sacrum Concilium certos ordinavit & constituit promotores, seu procuratores nomine ecclesiæ vniuersalis, ad agendum, petendum & faciendum omnia necessaria, commoda & opportuna pro schismatis extirpatione,

ANNO CHRISTI 1409. contra prædictos dominos contendentes, imo verius colludentes de papatu, & pro sancta vnione in ecclesia Dei habenda, prout in forma, &c. Ordinatique sunt aduocati & notarii pro ista causa deducenda. Quibus factis, procuratores prædicti accusauerunt contumaciam dictorum contendentium de papatu, & petierunt eos reputari contumaces in materia schismatis & fidei, ac in contumacia & defecitu ponit. Et fecerunt legi citationes & prouocationes dictorum contendentium, & relationes executorum, &c. Quibus non obstantibus, Concilium sacrum de benignitate ordinavit expectandum usque ad aliam sessionem, quæ fuit ordinata ad vigesimam sextam diem dicti mensis Martii.

SESSIO II.

Qua die adueniente, celebrata Missa, & seruatis solennitatibus ut supra, dicti contendentes fuerunt euocati ad valvas ecclesiarum, modo quo supra in media sessione. Et quia non comparuerunt, nec aliquis pro ipsis, fuit ut supra contumacia accusata. Nihilo minus Concilium sacrum iterum de benignitate dixit eos expectandos usque ad penultimam diem dicti mensis Martii, ad quam diem ordinavit proximam sessionem: qua die, videlicet trigesima Martii adueniente, fuit processum ut sequitur.

SESSIO III.

Declaratio & decretum latum contra duos contendentes de papatu ob contumaciam ipsorum in causa fidei & schismatis contumaciae, prolata ex ore domini Praenestini sanctae Romanae ecclesiae cardinalis Pietauiensis vulgariter nuncupati, ex commissione totius Concilii & assensu unanimi.

Vniuersis & singulis, sacra mandante Synodo, tenore praesentiū intimatur, quod hac die Sabbati penultima huius mensis Martii in ecclesia cathedrali Pisana, celebrata devote & solenniter Missa, pro unione sacrosanctarum ecclesiarum ordinata, dictis in cantu litaniis, & deuotis orationibus, ac expletis aliis in talibus consuetis; auditis quibusdam propositionibus & petitionibus deputatorum, aduocatorum, & procuratorum sacrosanctae Romanae ecclesiae, inquis de papatu contendentium ausibus, lacescentium lacescito-

Concil. Tom. 29.

Bb ij

rum; proh dolor: Imo diutissime per quas recensito, quod attenta contumacia infra scriptorū de papatu contendentium, proxime lapsorum, in processu huius causæ descripta; petitum extitit, eosdem contendentes, etiam cardinales eis adhærentes, & alios ad huiusmodi Concilium legitime euocatos, reputari, decerni, & declarari contumaces, iam bis, & nunc tertio, prorogata seu continuata dies instat, in qua contendentes ipsi, & cardinales ipsis adhærentes, certique vocati comparere tenentur, accusatque legitime.

Tandem ipsa die contumacia prædictorum contendentium, & petito eos contumaces reputari, decerni, & declarari, ipsa sancta Synodus, seu hoc sacro-sanctum generale Concilium ante dictum, præfatis contendentibus & aliis legitime, ut ex processu constat, ad valueas ecclesiæ vocatis, aliisque seruatis seruandis, vnanimi consensu vocatorum supradictorum contendentium & aliorum contumaciam reputauit, decreuit & declarauit per organum domini cardinalis Pictaviensis, ut in schedula continebatur, cuius tenor sequitur, & est talis.

Sancta Synodus, seu hoc sacrum generale Concilium dominos Petrum de Luna, Benedictum XIII. & Angelum Corarium, Gregorium XII. nuncupatos, de papatu contendentes, & quantum in eis est, ecclesiam Dei notorie in schismate tenentes, legitime requisitos, vocatos & proclamatos in causa schismatis & fidei ad hoc præsens sacrum & generale Concilium & omnia in eo agenda non venientes, seu non comparentes legitime per se nec per alios, nec termino statuto satisfacientes, licet expectatos post terminum per duas sessiones, reputat, decernit & declarat in causa schismatis & fidei contumaces, ponitque in contumacia & defectu, & ordinat in eorum contumacia debere ad ulteriora procedi & procedendum fore: Ordinans sessionem aliam fieri die Lunæ post dominicam in Albis, quæ erit 15. die mensis Aprilis. Ad quam diem ordinat præsens generale Concilium dominum cardinalem Tudertinum domino Gregorio adhærentem, & dominos Ioannem Sabinensem episcopum, sancti Hadriani, sanctæ Mariæ in via lata, de Flisco, & de Chalanco, vulgariter nuncupatos, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales domino Benedicto adhærentes, de benignitate expectandos fore cum intima-

ANNO
CHRISTI
1409. tione. Quod si prædicti duo contendentes , & præfati domini cardinales non comparuerint in dicto termino , ad vltiora procedetur , eorum contumacia non obstante. Ordinavit nihilo minus præsentem ordinationem in valuis cathedralis ecclesiæ affigi publice , vt de præmissis non valeant ignorantiam allegare.

SESSIO IV.

Qua die Lunæ decimaquinta mensis Aprilis adueniente , Missa ibidem celebrata , & aliis quæ ad diuinum cultum specant , vt moris est in Concilio generali , vt supra declaratum est , & comparuerunt ambassiatores Ruperti de Bauaria sanctæ sedis imperioriæ electoris , qui palam publice proposuerunt pro impugnando conuocationem contendentium : secundo subtractionem factam per cardinales suæ obedientiæ : tertio vnionem collegiorum , &c. Quibus auditis : fuit eis dies assignata ad audiendum responsionem super propositis ad vigesimum quartum diem dicti mensis Aprilis : fuitque his non obstantibus processus continuatus , vt supra , vocando ad valuas ecclesiæ , si duo contendentes , aut eorum alter , vel aliquis pro eis esset in hac præsenti ciuitate Pisana , vt supra. Quibus non apparentibus , fuerunt reputati contumaces , vt supra , continuando sessionem aliam ad diem Mercurii vigesimam quartam prædictam : quo termino pendente , præfati ambassiatores imperatoris secunda die recesserunt illicentia- ti , & hospite non salutato.

SESSIO V.

Dicta die Mercurii vigesima quarta mensis Aprilis adueniente , Missa & solennitatibus seruatis , fuit accusata contumacia dictorum contendentium , vt supra : fecitque promotor seu procurator ecclesiæ vniuersalis proponi certos articulos contra ambos contendentes , concludentes plura ad propositum vnionis , & contra dictos contendentes : & requirebat quod darentur commissarii , licet perpetrata essent notoria , pro informatione maiori. Tunc fuit dies assignata ad hoc pro alia sessione , scilicet ad vltimam diem Aprilis.

Qua adueniente comparuerunt Angli, & proposuit episcopus Salberiensis solenniter dicens pro themate; *Inflitia & iudicium præparatio sedis tuæ*: concludens quod habebat a rege & regno Angliæ potestatem magnam ad omnia necessaria in hoc sacro Concilio rationabiliter tractanda: & postmodum fuit dies assignata pro alia sessione, ad diem Sabbati, quartam mensis Maii proxime futuram.

SESSIO VII.

Dicta die Sabbati adueniente, seruatis solennitatibus & ceremoniis præmissis, quidam docto Bononiensis Petrus de Anchorno dictus, solenniter respondit ad proposta per ambassiatores dicti Ruperti de Bauaria, licet absentes, & satis expectatos, ostendendo clare, quod proposita per eos erant manifeste friuola & nullius efficaciam, fundendo clare intentionem Concilii, & quod ipsi ambassiatores tendebant ad impedimentum sanctæ vniōnis. Et postmodum fuerunt dati per Concilium commissarii & nominati pro examinandis testibus super propositis per procuratorem seu procuratores Concilii, & ad recipientum instrumenta & probationes, &c. etiam in absentia & contumacia dictorum contendentium. Et ista die, dominus episcopus Ebroicensis celebrauit Missam in maiori ecclesia, in præsentia sacræ Synodi: & fuit ordinatum quod aliqui eligerentur pro eundo ad regem Ladislaum, pro mitigando eum, &c. fuitque dies assignata ad diem Veneris proximam, scilicet decimam diem mensis Maii prædicti, pro alia sessione.

SESSIO VIII.

Qua die adueniente, seruatis solennitatibus & ceremoniis, vt supra, dictum est pro parte procuratoris vniuersitatis ecclesiarum, & fuit requisitum, quatenus Concilium sacram vellet determinare & sententiare, &c. vniōnem duorum collegiorum factam, fuisse & esse legitime factam, & facere vnum collegium, ratificare, approbare & confirmare; conuocationemque sacri Concilii per eos factam, fuisse & esse iuridice & legitime factam in loco ha-

ANNO CHRISTI 1409. bili, tuto & seculo, ipsamque congregationem esse, & representare Concilium vniuersalis ecclesiæ: ad ipsumque Concilium spectare & pertinere cognitionem, definitionem & decisionem omnimodam causæ vnonis ecclesiæ, & schismatis sedandi, contra duos contendentes de papatu, ecclesiam Dei detinentes in schismate notorie, cum omnibus pertinentiis, emergentibus & connexis. Et fuit petitum, si placeret omnibus. Et cum magna pars respondisset, quod placeret, placebat quod ita fieret: duo episcopi quoad primam conclusionem contradixerunt, videlicet Salisberiensis & Ebroicensis, dicentes quod non poterat fieri vno duorum collegiorum, quamdiu cardinales Benedicti sibi obedirent, prout faciebant, aliis non obedientibus Gregorio XII. sed solum Deo & ecclesiæ: quia turpis est pars, quæ non congruit suo vniuerso. Et ita erat necesse, quod domini cardinales se subtraherent, vt esset vno vuniformiter obedientium & obedientiarum, *& multitudinis credentium effet cor vnum & anima una.* Qui ^{aa. 4.} bus auditis, fuerunt multa hinc inde prolocuta. Et tandem procurator prædictus ascendit pulpitum, & requisuit, quod sancta Synodus (attenta pertinacia & contumacia dictorum duorum contendentium de papatu in materia schismatis & fidei, & quod notorie ecclesiam Dei detinerent in schismate contra eius voluntatem, & violenter contra eorum iuramenta & vota, ac debitum pastoralis officii, & de eorum manifesta collusione satis constet) vellet & dignaretur pronuntiare & declarare, a tempore quo constitit eos non habere vel non habuisse voluntatem vniendi ecclesiam per viam iuratam, & pro tanto bono per ecclesiam electam, quemlibet potuisse & debere recedere ab amborum obedientia, nec ulterius amplius debere eis obedire. Et petiit si hoc placeret omnibus: & responsum fuit iocose, quod sic, excepto quodam episcopo Anglico, & uno Alemano: & nihilo minus conclusum fuit ut petebat dictus procurator: & postmodum dominus patriarcha Alexandrinus, cum episcopo Salisberiensi, ascendit cathedram, & infra scriptis pronuntiauit sententiam auctoritate Concilii petitioni conformem; & de omnibus conclusionibus procurator ecclesiæ petiit fieri instrumentum ad perpetuam rei memo-

riam. Et fuit alia dilatio conceffa ad examinandum testes ad octauam diem, sessione ad eamdem diem assignata, ad procedendum vterius prout de iure.

S E S S I O I X.

Die Veneris decima septima prædicti mensis Maii adueniente, celebrata Missa, solennitatibus & ceremoniis seruatis, procurator ecclesiæ ascendit pulpitum, & fecit requiri alta voce per aduocatum, quod subtractio in præcedenti sessione facta declararetur, quoniam aliqui murmurabant. Et fuit de consensu omnium in Concilio existentium pronuntiatum per os domini patriarchæ Alexandrini, licuisse se subtrahere ab obedientia amborum contendentium de papatu, a tempore quo, &c.

Item, quod a cunctis Christi fidelibus erat obedientia subtrahenda, & ab omnibus pro subtracta habenda: & ita mandabat Synodus.

Item, reuocatae fuerunt sententiae latæ per contendentes contra subtrahentes.

Item ordinatum fuit, quod illi qui erant in Concilio iudices vel coniudices, poterant esse testes contra contendentes.

Item, quod commissarii possent articulos declarare.

Item decernit tertiam dilationem ad producendum testes, &c. & ad vteriora procedendum fore, prout eidem sanctæ Synodo videbitur expedire. Diem Mercurii proximam, quæ erit vigesima tertia mensis Maii, ad quam diem statuit & ordinavit proximam sessionem, prout in quadam schedula ibidem lecta continebatur, cuius tenor sequitur in hunc modum: Sancta & vniuersalis Synodus hic in Christi nomine congregata, declarat, pronuntiat & decernit ex iustis & rationabilibus causis, a Petro de Luna, qui Benedictus XIII. & ab Angelo Corario, qui Gregorius XII. dicebantur, improbe contendentibus de papatu, & ab ipsorum cuiuslibet obedientia licuisse redere libere & pure; videlicet a præfato Benedicto ex tempore quo viam cessionis per eum solenniter iuratam realiter persequi, & eam effectualiter adimplere damnabiliter omisit: & a præfato Gregorio ex eo tempore quo viam cessionis per eum solenniter iuratam, voto promissam & firmatam,

ANNO
CHRISTI
1409.

matam, realiter perseguiri & effectualiter adimplere, damabiliter pratermisit. Insuper sancta Synodus, ex causis quibus supra, pronuntiauit, statuit, ordinauit, & decreuit, præfatos contendentes de papatu ac ipsorum quemlibet, qui canonice requisiti & vocati in præsenti causa schismatis & fidei fuerunt celebrati legitime, contumaces fore, a cunctis Christi fidelibus omnimode obedientiam subtrahendam, & exnunc ut antea ab omnibus pro subtrcta haberi. Et ita obseruandum decernit, pronuntiat atque mandat.

Processus autem & sententias condemnationum, priuationum, inhibitionum, & censuras quascumque per eosdem contendentes de papatu, aut ipsorum alterum in præiudicium persecutionis vnionis contra subtractos, & in posterum subtrahendos, factos, & in futurum fiendos, hæc sancta Synodus decernit & declarat cassos existere, ac nullius roboris vel momenti, & eos cassat & annullat, quatenus de facto processerunt, aut in futurum procedent.

Item, eadem sancta Synodus in fauorem fidei, & schismatis extirpationem, ac pro ecclesia lacerata vnienda & pacificanda, decernit, pronuntiat & declarat omnes cuiusque status, &c. etiam si cardinalatus præfulgeant dignitate, qui in causa præsenti sunt & possunt esse iudices seu coniudices, similiter esse posse legitimos testes, eorumque testimonio & depositioni fidem esse indubiam adhibendam.

Item, cum propter aduersitatem & prolixitatem articulorum in præsenti causa productorum, posset testium examinatio dispendio protelari, propterea sancta Synodus decernit, pronuntiat & declarat, quod domini commissarii seu examinatores ad hæc per sanctam Synodum deputati, possint dictos articulos declarare & specificare, ac in eis addere, detrahere & mutare, ac interrogatoria facere, prout utilitati & accelerationi causæ videbunt expedire.

Et ex prædictis, causa cognita & deliberata, dat, statuit, & decernit tertiam dilationem ad probandos & producendos testes, & ad ulteriora procedendum, (prout eidem sanctæ Synodo videbitur expedire) diem Mercurii proximam, quæ erit dies vigesima secunda huius mensis, ad

Concil. Tom. 29.

Cc

quam diem statuit & ordinat proximam sessionem, pronuntiationem per patriarcham Alexandrinum die vigesima septima dicti mensis Maii 1409. in sacro Concilio generali Pisis celebrato.

ANNO
CHRISTI
1409.

SESSIO X.

Die Mercurii adueniente, quæ fuit vigesima secunda mensis Maii, celebrata Missa, & illis quæ ad diuinum officium spectant, procurator ecclesiæ fecit per aduocatum proponi, quod domini cardinales Laudensis & sancti Angeli senior, & alii prælati, & domini dati commissarii ad examinandos testes, & recipiendas probationes & instrumenta contra duos improbe contendentes de papatu, testes audiuerant, & in scriptis redigi fecerant per notarios ordinatos per Concilium, aliasque probationes & instrumenta ad causam facientia receperunt, erantque parati legitimam facere relationem per vnum ex ipsis prælatis commissariis, videlicet per organum domini archiepiscopi Pisanii, si Concilio placeret. Et respondit Concilium, placet. Quo factō dictus aduocatus nomine quo supra, petiit & requisiuit, quatenus dicti contendentes essent vocati ad hanc diem, ad audiendum testimoniū publicationem; & quod domini cardinales cum aliquibus prælatis & aliis more solito irent ad fores ecclesiæ, & eos vocarent, aut si essent praesentes, vel aliquis pro ipsis: & de hoc fecerunt relationem in pleno Concilio, quod sacro Concilio placuit. Et tunc domini cardinales de Columna & sancti Angeli cum aliis pluribus prælatis & doctoribus ac notariis iuerunt ad valvas ecclesiæ, & alta voce petierunt, an contendentes de papatu, vel eorum alter, aut etiam aliquis pro eis adesset. Quibus sic factis, ad Concilium redeuntes, retulerunt, nec contendentes adfuisse, nec aliquem pro eis comparuisse. Qua de causa, quoad istum actum, per Concilium fuerunt reputati contumaces: & fuit conclusum, quod erat ulterius procedendum ad relationem & publicationem, eorum contumacia non obstante. Et statim dictus archiepiscopus Pisanus cum uno notario sacri Concilii ascendit pulpitum, in quo proposuit, quod de mandato dominorum commissariorum suorum collegarum erat ordinatus ad faciendum relationem & publicationem sub tali

ANNO
CHRISTI
1409. forma : Quod dictus notarius speciatim legeret singulos articulos , alias datos & lectos in pleno Concilio , contra dictos contendentes , ita quod super quolibet articulo seorsim & separatim dictus dominus archiepiscopus Pisanus adaptaret testes super articulos productos , designando numerum & qualitates , status , gradus , dignitates & praeminentias singulorum testimoniis : & ita factum est . Et quia dictus notarius hac die legit articulos usque ad numerum viginti , & in quolibet articulo faciebat pausam ; & postmodum archiepiscopus Pisanus dicebat sic : Iste articulus est probatus tamquam verus , manifestus & notorius , per quindecim testes , quorum quatuor sunt cardinales , unus patriarcha , quinque episcopi , & quatuor doctores , & unus licentiatus in decretis : & quandoque dicebat , quod articulus erat probatus per decem , aliquando per viginti duo , aliquando per viginti quinque , aliquando per duodecim , aliquando plus , aliquando minus . Ita tamen quod non fuit articulus , quin esset probatus verus ad minus per quinque testes omni exceptione maiores . Et quia tunc erat tarde , Concilium continuavit istum actum , ad procedendum ulterius , & consequenter in negotio praesenti , ad primam diem , quae erat vigesima tertia mensis Maii .

SESSIO XI.

Die vigesima tertia Maii aduentiente , seruatis solennitatibus & ceremoniis consuetis , notarius qui de predicitis articulis viginti legerat , continuando materiam , legere coepit articulos sequentes usque ad numerum triginta septem inclusive : & postmodum legit quoque alios paucos articulos , & in continentem archiepiscopus Pisanus ad quemlibet articulum adaptabat probationes , eo modo quo dictum est in presenti sessione . Quibus completis , aduocatus ecclesiae ascendit pulpitum , & proposuit , ut sequitur .

Reuerendissimi in Christo patres , audiuitis sufficienter & plenam relationem heri & hodie factam hic in vestrum & totius sanctae Synodi praesentia , recitamat per reuerendissimum patrem dominum archiepiscopum Pisanum , de mandato & auctoritate reuerendissimorum dominorum

Concil. Tom. 29.

C c ij

cardinalium Laudentium & sancti Angeli, ac dominorum prælatorum & aliorum commissariorum examinatorum in præsenti causa, per hanc sanctam Synodum deputatorum: & quia ex eorum authentica & sufficienti relatione clare constat, omnia & singula quæcumque proposita & producta contra dictos contendentes, imo verius colludentes de papatu, esse vera, publica, notoria & manifesta, ita quod non possint aliqua tergiuersatione celari, propterea peto, supplico & requiro, nomine & pro parte procuratorum & promotorum, ad persecutionem causæ præsentis, per hanc sanctam Synodum pronuntiari, decerni & declarari, omnia & singula in dicta petitione contenta esse vera, publica, notoria & manifesta; & super his tamquam veris, probatis sufficenter publicis, notoriis & manifestis, ad ulteriora procedere, prout tam magnæ necessitati ecclesiæ, & pertinaciæ, contumaciæ & obstinationi dictorum B. & A. hæc sancta Synodus videbit expedire. Auditæ sancta Synodus petuit deliberationem Concilii, & fecit pronuntiari per dominum archiepiscopum Pisanum in hunc modum.

Sancta Synodus audita tali relatione, statuit terminum ad deliberandum & audiendum determinationem dicti Concilii super predictis petitis & requisitis, ad diem Sabbati, quæ erit vigesima quinta præsentis mensis Maii, & ad ulteriora procedendum, prout sanctæ Synodo videbitur, ad quam diem statuit proximam sessionem.

SESSIO XII.

Qua die adueniente, seruatis solennitatibus & ceremoniis, ut supra, aduocatus ecclesiæ ascendens pulpitum, supplicauit, petuit & requisivit nomine quo supra, pronuntiari super notorio, prout alias latius in ultima sessione petierat & requisierat. & petitum fuit ab omnibus in Concilio præsentibus, si placeret: qui omnes & singuli responderunt, placet. Quo facto, patriarcha Alexandrinus, de voluntate & assensu Concilii, ascendit pulpitum, & pronuntiauit ut in schedula continebatur, cuius tenor sequitur, & est talis.

Sancta Synodus, attenta eorum de quibus agitur notorietate, denique per evidentiam depositionum te-

stium, & alia documenta, legitime constat; habitaque super his deliberatione matura, decernit, pronuntiat & declarat, delicta omnia & excessus, ac alia ad decisionem necessaria in petitione præsentis causæ deducta contra dictos Benedictū & Gregorium de papatu contendentes, per promotores seu procuratores per hanc sanctam Synodum deputatos, fuisse & esse notoria, & tamquam super notoriis, fuisse & esse ad ulteriora procedendum; & tamquam in causa, in qua imminet scandalum, & periculum est notorium in mora. De qua quidem pronuntiatione dicti procuratores petierunt instrumentum unum, vel plura, ad perpetuam rei memoriam, a protonotariis & aliis notariis ibidem præsentibus.

Quibus ita expeditis, fuit per dictum Concilium reuocata potestas commissariorum, antea data ad examinandum testes: fuitque super hoc data potestas per Concilium, de eligendo & mittendo nuntios & legatos idoneos ad dominum Lucanum, & ad Senensem, pro facto ecclesiæ. Et insuper fuit dies assignata, proxima sessione ad diem Mercurii proximam, quæ erit 29. mensis Maii, ad deliberandum de citatione contra contendentes faciendam, pro audiendo sententiam definitiuam, & etiam pro ordinando de die ferendi dictam sententiam, & agendi ad procedendum ulterius, prout sacro Concilio videbitur, & fuerit expediens: & sic dictum Concilium recessit.

SESSIO XIII.

Die Mercurii vigesima nona dicti mensis Maii adueniente, seruatis solennitatibus & ceremoniis ut supra, quidam valentissimus magister in theologia, vocatus magister Petrus Plaoul, ascendit pulpitum, & proposuit verbum Dei, videlicet: *Congregabuntur filii Iuda & filii Israel pariter, & ponent sibi met caput unum*, Osee 1. in fine: & deduxit pulcre exaltando ecclesiam, & asserendo eam esse supra papam. quod deduxit pluribus rationibus, tam ex parte materiæ, scilicet animarum; quam ex parte formæ, quæ est Spiritus sanctus; quam etiam ex parte causæ efficiens, quæ est ipse Christus; quam etiam ex parte finis, quæ est ipse Deus in ecclesia triumphante. Et postmodum posuit opinionem vniuersitatis Parisiensis, videlicet

Cc iij

Hinc planum est,
controuer-
fiam de
Concilii
supra
pontificem
auctoritate,
agitatam
fuisse in
hac Syno-
do Pisana.

quod Petrus de Luna est schismaticus , pertinax & hæreticus , etiam accipiendo hæresin proprie & stricte : præcibusque ab ecclesia Dei , eiusdem a iure papatus , & priuatus , ac per Concilium de facto tamquam talis eiiciendus & priuandus . Et hæc declarauit pluribus rationibus , & subiunxit , quod de eadem opinione erant vniuersitates Angevensis , Aurelianensis , & Tolosanensis . Ipso autem descendente de cathedra , ascendit quidam episcopus Italicus , qui opinionem centum & trium magistrorum in theologia , & plurium licentiatorum , & baccalaureorum formatorum , ac vniuersitatis Bononiensis , in quadam schedula publicauit , quæ est conformis opinioni vniuersitatis Parisiensis .

Postmodum autem aduocatus ecclesiæ ascendit pulpitum , & petiit diem assignari ad sententiam definitiuam ferendam , & etiam citationem peremptoriam decerni per edictum ad valvas ecclesiæ cathedralis ciuitatis Pisanae & loca insignia , contra dictos contendentes de papatu : quam diem petiit assignari Mercurii proxima , quæ erit quinta dies mensis Iunii proxime futuri ; & quod illa die fieret una sessio . Requisiuit insuper , quod pendente dilatione , medio tempore , videlicet die Sabbati proxima , quæ erit prima mensis Iunii , fieret una sessio , ad audiendum publicari certas attestations super nouis & antiquis de novo receptis , ex abundanti cautela , contra dictos duos contendentes . super quibus omnibus petiit a sacro Concilio , an placeret . Omnes autem de Concilio responderunt , placet . Super quibus omnibus petitis & requisitis per episcopum , tam de die sententiæ ferendæ , quam etiam de citatione & sessione media : de quibus petierunt procuratores instrumentum ad perpetuam rei memoriam : & sic Concilium recessit . Die autem Sabbati adueniente , quæ fuit prima mensis Iunii dicti anni 1409 . congregato Concilio in ecclesia cathedrali Pisana , & seruatis solennitatibus & ceremoniis consuetis , ac nonnullis orationibus ad factum vnionis ecclesiæ dictis , dominus archiepiscopus Pisanus ascendit pulpitum : & quia aliqui volentes plus sapere quam sapere oportet , non fuerunt ad plenum contenti de relatione alias per eum facta , tum quia multi non viderant attestations , tum quia non fuerat facta relaxatio ,

ANNO CHRISTI 1409. nisi dumtaxat super notorietate facta, & non super veritate eorumdem. Ideo ad obseruandum omnes circumstantias, de mandato dominorum cardinalium, & pluriū episcoporum, & aliorum qui dati fuerant commissarii per Concilium ad examinandū testes, idcirco fecit relationem suam ex abundanti per hunc modum: Quia primo sumebat sigillatim vnumquemque articulum, exprimendo eius substantiam & effectum; & post statim subiungebat, satis iste articulus probatur verus per tot testes, quorum tres sunt cardinales, quinque episcopi, & duo doctores, & tres auditores, &c. Et sic de omnibus articulis, usque ad finem; qui omnes fuerunt probati veri, & quilibet, per plures testes magnae auctoritatis: in fineque subiunxit, si essent aliqui de Concilio, qui vellent videre ad longum attestations, quod irent die Lunæ & Martis proxima ad conuentum Carmelitarum, & ibi reperirent notarios, qui omnia ad plenum eis ostenderent, de quibus, &c. ut supra.

SESSIO XIV.

Die Mercurii adueniente, quæ fuit quinta mensis Iunii, seruatis solennitatibus & ceremoniis, ut alias fuerunt seruatae, aduocatus ecclesiæ ascendit pulpitum, & propulsit, quod die Mercurii ultime præterita fuit decretum citatorum contra dictos contendentes de papatu, ad audiendum sententiam definitiū amīn præsenti causa vniōnis ecclesiæ schismatis & fidei, scilicet ad diem hodiernam quintam mensis Iunii, videlicet per edictum ponendum & affigendum in valuis huius basilicæ, & aliis locis insignibus ciuitatis, prout factum fuit, & constat per relationem legitimam curorum, ac etiam per rei evidentiam. Ideo petiit & requisiuit, quod omnes domini cardinales & alii prælati se transferrent ad valvas ecclesiæ prædictæ, & proclamarent, & requirerent, an dicti contendentes de papatu improbe, aut aliquis pro ipsis aut aliquo ipsorum, esset præsens. Et relatione dictorum curorum facta, petiit sententiam definitiū in scriptis fieri, etiam contumacia non obstante, quam accusabat nomine quo supra. Quibus sic factis, duo cardinales, videlicet de Columna & sancti Angeli iunior, & duo archiepiscopi, videlicet

Ianuensis & Pisanus, pluresque doctores solennes & notarii, ad valueas dictæ ecclesiæ se transtulerunt, & proclamauerunt bis, aut ter, an, &c. Quibus reueris, retulerunt se dictos contendentes de papatu non reperiisse, nec aliquem pro ipsis. Ex quo procuratores petierunt sententiam definitiūam contra eosdem contendentes, ut supra, etiam contumacia non obstante. Et petit aduocatus ecclesiæ, si placeret omnibus, quod sententia definitiūa feretur per dominum patriarcham Alexandrinum, qui responderunt, placet. Quo facto, dictus dominus patriarcha, astantibus sibi aliis duobus patriarchis, scilicet Antiocheno & Hierosolymitano, uno a dextris & alio a sinistris, & sedens pro tribunali in dicto pulpito, in scriptis pronuntiavit sententiam definitiūam contra dictos duos contendentes voce alta & intelligibili, valuis prædictæ ecclesiæ omnibus apertis, & innumerabili multitudine populi, quantum ecclesia poterat capere, assistente.

*Tenor sententiæ definitiæ contra prædictos contendentes
de papatu.*

CHRISTI nomine inuocato, sancta & vniuersalis Synodus, vniuersalem ecclesiam repræsentans, & ad quam cognitio & decisio huius causæ noscitur pertinere, sancti Spiritus gratia in hac maiori ecclesia Pisana congregata, ibique pro tribunali sedens, visis & diligenter exceptis omnibus & singulis, produc̄tis, probatis & agitatis in præsenti causa vniōnis ecclesiæ, fidei & schismatis, contra Petrum de Luna, Benedictum XIII. & Angelum Corariū, Gregorium XII. olim appellatos, quæ in præsenti processu & causa plenius continentur, ac quibuscumque aliis ipsam sanctam Synodum ad infra scriptam definitiūam sententiam* mouentem & inducentem, habita prius inter seipso, & denuo inter tam copiosam multitudinem magistrorum in theologia sacra, atque utriusque iuris doctorum, priusque & pluries diligent collatione, & tandem deliberatione matura, omnesque pariter in hanc sententiam reperiens vnanimiter concordare, omnibus modo, via & iure, quibus magis & melius potest in prædictis contendentibus, seu verius colludentibus de papatu, & cuiuslibet eorum contumacia, in his scriptis pronuntiat, decernit,

*f. mo-
uentibus
& indu-
centibus

ANNO CHRISTI 1409 cernit, definit & declarat, omnia & singula crimina & excessus, & alia cuncta necessaria ad infra scriptam decisionem praesentis causae deducta, per prouidos viros Henricum de Monteleone, Ioannem de Scribanis, & Bertholdum Voiederghensem, promotores, instigatores & solicitatores, seu procuratores deputatos ad persequendum praesentem causam, pro huius detestandi & inueterati schismatis huiusmodi extirpatione, & vniione atque reintegrazione sanctae matris ecclesiae, contra & aduersus prelibatos Petrum de Luna, Benedictum XIII. & Angelum Corarium, Gregorium XII. de papatu damnabiliter contendentes, ab aliquibus nuncupatos, in petitione coram ipsa sacra & vniuersali Synodo praesentata & exhibita fuisse, & esse vera atque notoria, ipsosque Angelum Corarium & Petrum de Luna, de papatu, ut præfertur, contendentes, & eorum vtrumque fuisse & esse notorios schismaticos, & antiqui schismatis nutritores, defensores, approbatores, fautores & manutentores pertinaces, nec non notorios haereticos, & a fide deuios, notoriisque criminibus enormibus periurii & violationis voti irretitos, vniuersalem ecclesiam sanctam Dei notorie scandalizantes, cum incorrigibilitate, contumacia & pertinacia, notoriis, euidentibus & manifestis: & ex his & aliis se reddidisse omni honore & dignitate, etiam papali, indignos, ipsosque & eorum vtrumque propter præmissas iniquitates, excessus, & crimina, ne regnent vel imperent, aut praesint, a Deo & sacris Canonibus fore ipso facto abiectos & priuatos, & etiam ab ecclesia præcisos. Et nihilo minus, ipsos Petrum & Angelum, & eorum vtrumque, per hanc definitiuam sententiam in his scriptis priuat, abiicit & præscindit, inhibendo eisdem ne eorum aliquis pro summo pontifice gerere se præsumat, ecclesiamque vacare Romanam, ad cautelam decernendo, & insuper omnes Christicolas quoscumque, etiam si imperiali, regali, vel alia qualibet præfulgeant dignitate, declarat ab eorum & cuiuslibet eorum obedientia (non obstante quocumque fidelitatis iuramento, aut alio quoquis vinculo, quo illi vel eorum alteri tenerentur astricti) fore perpetuo absolutos. Inhibendo iisdem Christi fidibus, ne prædictis de papatu contendentibus, seu eorum

Concil. Tom. 29.

Dd

alteri, quomodolibet obedient, pareant, vel intendant, aut consilium, auxilium, vel fauorem ipsis præstent, aut ipsos recipient vel receptent, sub poena excommunicationis, & aliis a sanctis patribus & sacris Canonibus inflictis, promulgatis, & ordinatis. Quodque si parere contempserint huic ordinationi & sententia, ipsos & eorum fautores, defensores, adhaerentes, & sequaces, etiam per secularis potestates fore compescendos, & compesci debere, iuxta præcepta diuina & sacrorum Canonicum dispositiones, eadem sancta Synodus pronuntiat, decernit & definit: ac insuper, omnes & singulos processus & sententias excommunicationis, inhabilitatis, vel alterius censuræ & poenæ, priuationesque ordinum & dignitatum, etiam cardinalatus, beneficiorum & officiorum, ac graduum quorumcumque, qualescumque fuerint, & quocumque nomine nuncupentur, seu nominentur, contra dominos cardinales per dictos Petrum de Luna & Angelum Corarium latos & fulminatos, fuisse & esse nullos, cassos & irritos, nullas, cassas & irritas, ac nullius roboris, efficaciam, vel momenti: & quatenus de facto processerunt, eatenus annullandos, cassandos & irritandos fore: sicque etiam ad cautelam, quantum & quatenus expedit, omni modo & iure quo melius potest, annulat, cassat & irritat. Et insuper promotiones, imo potius profanationes quorumcumque ad cardinalatum, per dictos contendentes de papatu, & eorum utrumque attentatas, videlicet per dictum Angelum a die tertia Maii, & per Petrum antedictum, a die decimaquinta Iunii anni proxime præteriti millesimi quadragesimi octaui, fuisse & esse nullas, cassas, irritas & inanes, & quatenus de facto processerunt, annullandas, cassandas & irritandas; & sic etiam ad cautelam, quatenus expedit, omni modo & iure quibus melius potest, prefata sancta Synodus per hanc sententiam definitiuvam cassat, irritat & annulat.

Ad prouidendum autem aduersus processus, constitutiones & sententias in præiudicium unionis, & alias per Petrum de Luna & Angelum Corarium, olim contendentes de papatu, seu colludentes prefatos, factas & latas contra reges, principes, patriarchas quoque, archiepiscopos, episcopos, & alios ecclesiistarum prælatos, vniuer-

ANNO CHRISTI 1409. sitates quoque studiorum & communitates , ac singulares personas ecclesiasticas & saeculares , & certas promotiones per ipsos olim contendentes factas ad dignitates quascumque , & ulterius procedendo super aliis bonum vniuersalis ecclesiae tangentibus , sancta Synodus statuit diem Lunae proximam pro lessione futura , quae erit decima mensis praesentis , & assignauit eamdem diem Lunae pro dicta lessione , ad prouidendum super aliquibus quae concernunt statum & bonum regimen ecclesiae vniuersalis . Quo facto , omnes cantauerunt : Te Deum laudamus . & fuit ordinata solennis processio ad diem crastinam , octauiam diem sacramenti : fuitque ulterius ordinatum , quod nullus recedat de Synodo absque licentia , & donec se subscripserit in sententia prelibata .

SESSIO XVI.

Qua die Lunae , decima mensis Iunii adueniente , seruatis solennitatibus , prout supra , archiepiscopus Pisanus supra dictus ascendit pulpitum , & legit quamdam schedulam mentionem facientem , quod domini cardinales promittebant Deo sic , quod procurarent toto posse , quod is qui in papam eligeretur , reformaret ecclesiam , & quod non pateretur aut permetteret Concilium dissolui , donec de Concilio esset facta bona reformatio ecclesiae , tam in capite , quam in membris .

Sequitur tenor schedulæ.

Nos omnes & singuli episcopi , presbyteri & diaconi cardinales congregati in ciuitate Pisana pro schismatis extirpatione , unitate & bono statu in Dei ecclesia inducendo , promittimus in verbo veritatis , Deo , ecclesiae Romanæ & sanctæ Synodo hic in Christi nomine congregatae , quod si quis nostrum in summum Romanum pontificem eligatur , praesens Concilium continuabit , nec dissoluet , nec dissolui permettet , quantum in eo erit , usquequo per consilium eiusdem Concilii sit facta debita , rationabilis & sufficiens reformatio vniuersalis ecclesiae & status eius , tam in capite , quam in membris . Et promittimus etiam , quod si aliquem de dominis cardinalibus absentibus , vel de extra nostrum collegium , assumi contingat in

Concil. Tom. 29.

D d ij

papam , veraciter & bona fide , antequam procedamus ad publicationem electionis illius , procurabimus toto posse , habere ab eo permissionem & sufficientem securitatem , quod seruabit & implebit omnia & singula supradicta : & interim de lata sententia contra contendentes , super eorum electione de papatu , sumus contenti , & ratum habemus , quod sede vacante Concilium continuetur , & quod in eo quantum commode fieri poterit , in dicta reformatio ne procedatur , & quod super hoc in proxima sessione alia sessio indicatur . Et fuit assignata alia sessio ad diem Iouis proximam , quae erit 13. dicti mensis Iunii , ad prouidendum super aliquibus , quae notoria videntur pro bono vnionis .

SESSIO XVII.

Dicta die Iouis adueniente , seruatis seruandis , patriarcha Alexandrinus cum aliis duobus patriarchis , videlicet Antiocheno & Hierosolymitano , ascendit pulpitum , & legit quamdam schedulam , cuius tenor sequitur , & est talis . Item quia huius pestiferi schismatis tempore , dominorum cardinalium in sacro Concilio existentium quidam sunt a diuisis olim per contendentes de papatu creati , & nunc Deo dirigente procedendum est ad electionem vnici & indubitati summi pontificis ; hoc sacrum Concilium vniuersalem ecclesiam repræsentans , consentit , disponit , & ordinat , quod ipsi sic a diuisis creati , ad electionem prædictam procedant , si & inquantum opus est hac vice , auctoritate huius sacri Concilii , nec per hoc potestati dominorum cardinalium circa electionem Romani pontificis intendit in aliquo derogare , nec aliquid innouare : sed hortatur omnes prædictos dominos cardinales , quod ipsi cum caritate ad electionem vnius pastoris procedant sic vnanimiter , quod de quacumque discordia scintilla notari non debeant .

SESSIO XVIII.

Die Veneris 14. mensis Iunii , anno Domini millesimo quadringentesimo nono , facta processione generali in ciuitate Pisana , in qua fuerunt domini cardinales , patriarchæ , archiepiscopi , abbates , doctores & totus clerus , & fuit Missa celebrata deuote per cardinalem de Thureyo ,

super factō vnionis sancte matris ecclesiæ. Postmodum comparuerunt illico ambassiatores regis Arragonum, & petierunt audientiam, quæ fuit eis concessa, dum tamen docerent de eorum mandato. Et quidam doct̄or, ambassiator ipsius regis, ascendit pulpitum, & proposuit bonam regis Arragonum intentionem, quam habet ad sanctæ matris ecclesiæ vnionem; & asserebat se ad hoc laboraturum: & petiit se de actis in Concilio agitatis informari, quoniam informatione habita, paratus erat facere debitum. Protestabatur tamen, quod non intendebat approbare vel consentire aliquo modo actis in dicto Concilio, donec esset plenus informatus: de quo petiit instrumentum. & insuper dixit, quod nuntii domini Benedicti papæ XIII. erant in villa: & fuit tunc sibilatus & illusus, quia dixit & vocauit eum papam, & petiit audientiam pro eis. Ad quod fuit responsum, regratiando de voluntate regis Arragonum. Et fuit responsum, quod libenter darentur deputati auctoritate Concilii, qui ipsos regis ambassiatores informarent ad plenum de omnibus, &c. Quo ad nuntios Petri de Luna, dictum fuit, quod tarde venerant, & quod ad præsens audiri non poterant, & quod domini super hoc deliberarent. Postea fuit deliberatum ea die, quod licet de iure contra sententiam latam contra hæreticum audiri non debebant, tamen ob reuerentiam regis Arragonum audirentur ad partem: & sic Concilium recessit.

Eadem die Veneris, prandio sumpto, in ecclesia sancti Martini Pisaniensis apparuerunt legati regis Arragonum, petentes audientiam pro nuntiis Petri de Luna: quæ fuerat eis concessa. Et cum veniebant ad dictam ecclesiam, fuit clamatum contra eos, tamquam contra Iudæos: & quando intrauerunt locum Concilii, nulla est eis reuerentia facta, & fuit coram eis sententia lecta, tribus cardinalibus deputatis audientibus, cum vñus ex ipsis ambassiatibus Petri de Luna, scilicet archiepiscopus Tarraconensis, vellet proponere, ipse primo dixit quod erant nuntii domini reuerendi papæ Benedicti XIII. fuit magnus tumultus contra eos, & fuit vocatus nuntius hæretici & schismatici, & cum eo Ioannes de Costa olim episcopus Mimatensis, qui se gerebat pro nuntio dicti Petri cum pluribus aliis. & silentio factō, iterum petiit audiri. Quo con-

Dd iij

cesso incepit dicere, quod videbat certa capitula concordata inter dominos cardinales & communitatem Florentinorum, in quibus inter cetera continebatur, quod nullus huc veniens posset impugnare facta in Concilio, vel contra venire, & quod habebat aliqua dicere, quæ forte non bene conueniebant actis in hoc Concilio: ideo non poterat proponere iniuncta ad plenum, nisi daretur sibi securitas, quod non obstantibus ipsis capitulis posset libere loqui: & de hoc supplicabat. Cui per cardinalem Aquileensem fuit responsum, quod omnes domini cardinales erant præsentes, & quod non habebant potestatem dispensandi contra dicta capitula, & quod si vellet loqui, quod loqueretur prout crederet expedire, alias non. Quo auditio, legati regis Arragonum & dicti Petri de Luna nuntii locuti sunt ad partem, & dixerunt quod volebant latius dicta capitula videre, & amplius deliberare: & petierunt dilationem ad castinum, quæ fuit eis concessa. & recesserunt dicti nuntii Petri de Luna cum magno timore. Quo castino adueniente, quæ fuit dies Sabbati decima quinta Iunii, supra nominati nuntii Petri de Luna, nulla audientia ulterius petita, hospite insalutato recesserunt.

SESSIO XIX.

Dicta die Sabbati, decima quinta Iunii, seruatis solennitatibus & ceremoniis ut supra consuetis, fuit Missa celebrata in dicto Concilio in ecclesia cathedrali, de sancto Spiritu, per archiepiscopum Lugdunensem, & factus sermo per episcopum Nouariensem, qui cepit pro themate: *Eligite meliorem, & eum ponite super solium*, 4. Regum, decimo capitulo, &c. & peroptime deduxit illam materiam, & ipso finito, Concilium recessit.

Eadem die Sabbati hora Vesperarum, domini cardinales numero viginti quatuor intrauerunt in conclave cum magna deuotione, & erat deputatus ad custodiendum conclave magister Rod. prout fecit cum pluribus aliis notabilibus viris, in domo domini archiepiscopi dictæ ciuitatis: & ibidem steterunt usque ad diem Mercurii, vigesimam sextam dicti mensis Iunii.

Die autem Mercurii, vigesima sexta dicti mensis Iunii, omnes domini cardinales unanimiter, nullo reclamante,

ANNO
CHRISTI
1409. existentes in prædicto conclave, de mane circa horam Ter-
tiarum, elegerunt in summum pontificem reuerendissi-
mum in Christo patrem & dominum, dominum Petrum
de Candia tituli basilicæ duodecim apostolorum presby-
terum cardinalem Mediolanensem nuncupatum, ordi-
nis fratrum Minorum, nunc vero Alexandrum papam V.
ipse siquidem papa post suam assumptionem ordinavit
vnam sessionem pro Concilio tenendo, videlicet ad diem
Lunæ primam mensis Iulii proxime sequentis.

SESSIO XX.

Qua die Lunæ adueniente, fuit celebratum Concilium
in ecclesia Pisana, vt supra: ac solennitatibus & ceremoniis
seruatis, cardinalis de Thureio celebrauit Missam:
postmodum fuerunt cantata solita cantari, & litaniae cum
multis orationibus, & fuit lectum euangelium per vnum
diaconum cardinalem: postea papa incepit hymnum, Ve-
ni creator Spiritus, &c. Et omnes de Concilio responde-
runt. Quo cantato, cathedra papæ fuit alte posita ante mag-
num altare in medio, & ab opposito ipsius, versus occi-
dentem, in ultima parte ipsius Concilii, fuerunt positæ
tres altæ & magna cathedrae pro tribus patriarchis, scili-
cet Alexandrino, Antiocheno & Hierosolymitano, qui
ibidem federunt: & postea de mandato papæ ibidem præ-
sentis, fuit lectum decretum suæ electionis, in quo omnes
cardinales se subscripserant. Quo lecto, cardinalis de Cha-
lanco rogauit Concilium vt oraret pro statu papæ & san-
ctæ Romanæ ecclesiæ. Quo facto, papa fecit vnum sermo-
nem, themate sic incipiente: *Erit unum ouile & unus pastor:*
multa pulchra dixit, narrando quomodo pastor se habere
debet erga gregem, & grex erga Deum: & regratiabatur
cardinalibus, & promittebat multa bona facere eis. Quo
facto cardinalis sancti Eustachii dictus Bononiensis, ascen-
dit pulpitum, & ex parte papæ Alexandri V. aliquia pro-
mulgauit, quæ ordinauerat dictus dominus noster papa.

Et primo, omnes processus, sententias & ordinationes
factas per dominos cardinales circa factum vnonis ecclæ-
siæ, a die tertia mensis Maii anni Domini millesimi qua-
dringentesimi octaui, & omnia facta in Concilio generali
approbavit & ratificauit, & omnem defectum iuris & fa-

Et si quis interuenisset, suppleuit, si & in quantum opus eset.

Item, duo collegia cardinalium vniuit, & vnum fecit collegium, & pro vno in posterum voluit haberi; & dabit singulis singulostitulos, & de concurrentibus ordinabit.

Item impedimentum appositum in beneficiis cardinalis de Chalanco, sub prætextu, quod diu steterat cum Petro de Luna, sub prætextu suarum excusationum, alias per cardinales admissarum, relaxauit.

Item dixit, quod tantum ficeret erga prælatos qui ad Concilium venerant, quod ad eorum lares læti & gaudentes reuerterentur.

Item dixit, quod ipse volebat vacare circa reformatio nem ecclesiæ, prout fuerat per cardinales promissum ante eius promotionem, & quod eligerentur probi viri & literati de qualibet natione, pro suis, ad deliberandum cum ipsis cardinalibus ad reformationem ecclesiæ.

Item fuit ordinatum, quod die dominica sequenti coronaretur cum solennitatibus, & aliis necessariis ad præmissa.

Item fuit ordinata alia sessio ad diem Mercurii tunc proxime sequentis, quæ erit die decima mensis Iulii: & sic dictum Concilium recessit.

SESSIO XXI.

Qua die Mercurii decima Iulii adueniente, Missa celebrata per archiepiscopum Ianuensem, & aliis ceremoniis seruatis circa officium diuinum, domino nostro papa præsidente, pro parte communitatis Florentinorum ascendit quidam iurisperitus pulpitum, incipiens pro themate, *Offer te Domino tuo, & redde ei debitum tuum.* In hoc themate cepit tria intelligenda. Primum fuit veneratio, secundum gratulatio, & tertium oblatio. Veneratio debita tantæ & tam solenni congregati prælatorum & aliorum Concilium generale constituentium. Secundum, gratulatio quam habebant Florentini de tam nobili aggregatione, quam pro tanto bono venerantur, ut finem debitum & intentum inueniat, sanctam scilicet vniōnem ecclesiæ in vnico vniuersali vero & indubitate pastore. Tertium fuit oblatio. Nam postquam dixit labores, miserias & ambas siatas

sistas quas communitas Florentina fecerat in persecutio-
ne vnionis ecclesiæ , addidit quod ciuitas prædicta se of-
ferebat secundum possibilitatem & vsque ad excidium
proprium , prosequi extirpationem schismatis : & literas
exhibuit credentiæ , quas legit postmodum archiepiscopus
Pisanus.

Postea vñus alius iurisperitus ex parte ciuitatis Sena-
rum ascendit pulpitum , & tria ex parte ipsorum exposuit .
Primo diuinum auxilium implorauit : secundo orationem
suam se abbreviaturum protestatus fuit : tertio condescen-
furos ad ea quæ fibi commissa fuerant . Primitus dicere
habuit , quod quarta Iulii totus populus & clerus Senarum
subtraxerat obedientiam Gregorio , & declarauerat se vel-
le obedire domino nostro papæ Alexandro , & suo sancto
collegio . Recitauit diligentias & labores quos ciuitas Se-
narum fecit prosèquendo vnionem , & accepit pro thema-
te : *Populus gentium qui ambulabat in tenebris , vdit lucem ma-
gnam , Isaiæ 9.* quod applicuit populo Senarum pro tempo-
re quo obediuit Gregorio . Sed postquam conuersus est ad
obedientiam domini nostri papæ , vdit lucem magnam . Se-
cundum thema quod applicuit sacro Concilio ecclesiæ fuit
genus electum , regale sacerdotium , gens sancta , populus
acquisitionis quem reuocauit de tenebris ad manum suam :
& omnes partes huius thematis ostendit debite conuenire
huic sacro Concilio . In fine dixit , ciuitatem Senarum pa-
ratam exponere quidquid haberet ad prosecutionem v-
nionis & extirpationem schismatis . Et recitauit quod ini-
mici domini nostri papæ succumbebant quotidie , & quod
in vno conflictu recenter facto magna multitudo inimi-
corum perierat . Quibus sic actis , cardinalis de Chalanco
ascendit pulpitum , & legit schedulam infra scriptam .

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis , Patris & Filii &
Spiritus sancti . Amen . Nos Alexander diuina prouidentia
papa V. considerans , quod tam per Petrum de Luna , Be-
nedictum XIII. & Angelum de Corario , Gregorium XII.
a nonnullis nominatos , nuper de papatu contendentes ,
^{* f. quam per} * quoniam per duos quondam , Bartholomæum archiepi-
scopum Barensem , Vrbanum VI. Petrum de Thomacellis ,
Bonifacium IX. Cosmatum , Innocentium VII. & Rober-
tum de Gebenna , Clementem VII. nominatos , dictorum

Concil. Tom. 29.

E e

nuper contendentium prædecessorum, durante tempore schismatis & occasione eiusdem, nonnulli processus, sententias excommunicationum, priuationis, irregularitatis, inhabilitationis, suspensionis & interdicti, & alias censuras ecclesiasticas in se continentes, in & contra collegia, diuisas personas, regna, iurisdictiones, communitates, vniuersitates, collegia, loca, distractus & territoria, fuerunt & sunt hinc inde facti & promulgati, ac propter^{*f. ambi-} antiquos di-
Etum schisma, ac etiam quia multi notabiles doctores vtriusque iuris, & magistri in sacra pagina scripsierunt pro & contra, ac publice & solenniter determinauerunt, ita ut in dubium vertatur a multis, quis a tempore dicti schismatis fuerit verus Romanus pontifex, seu quis veri vicarii Iesu Christi fungeretur officio, ad exonerationem conscientiarum vtriusque obedientiæ, quæ etiam per Dei gratiam ad vnum ouile ouium redactæ sunt; omnes & singulos huiusmodi processus & sententias, qui vel quæ occasione^{*f. &} præ-
textu schismatis & adhærentiæ vtriusq; partis seu via neutralitatis assumptæ vel introductæ, hinc inde, ut præmittitur, lati, decretati, seu fulminati fuerunt: quos omnes & singulos hic pro expressis haberi volumus, hoc facro approbante Conilio, ex nostra certa scientia tollimus & abolemus, ac pro sublatis & abolitis in perpetuum haberi volumus,^{*f. nem} * nomine præfatis sententiis aut processibus esse ligatū vel inuolutum declarantes, & nihilo minus ex abundantia ad cautelam, ac si & in quantum indigent, quoscumque subditis processibus comprehensos a dictis sententiis & censuris absoluimus, & absolutos haberi decernimus & declaramus, & super irregularitatibus, si quas propter præmissa vel occasione præmissorum contraxerint, dispensantes.

Item fuit ordinatum, aliam sessionem fieri debere ad diem Mercurii tunc proximam, quæ postea fuit de mandato domini nostri papæ prorogata propter aduentum regis Ludouici interim superuenientis ad diem vigesimam septimam Iulii.

SESSIO XXII.

Qua die vigesima septima Iulii adueniente, Missa, ceremoniis, & aliis solennitatibus seruatis, dominus cardinalis de Chalanco indutus tunica diaconali & mitra, de

mandato domini nostri papæ ascendit pulpitum, pluribus prælatis associatus, legitque articulos & capitula subsequentia.

Item, sacro approbante Concilio, omnes & singulas promotiones, translationes, confirmationes, collationes, & quascumque prouisiones, quibusuis personis huic sacro Concilio & eius determinationi adhærentibus, de quibuscumque prælaturis, dignitatibus, beneficiis & officiis ecclesiasticis, curatis, vel non curatis, consecrationesque episcoporum, & ordinationes clericorum, per ipsos contendentes de papatu, aut eorum alterum, seu ipsorum prædecessores, vel eorum mandato, aut auctoritate, temporibus & locis in quibus eisdem realiter & libere præstabatur obedientia, dum tamen ante sententiam definitiū & alias canonice factæ sint, & publice, ac pacifice tempore sententiæ possederint, & in præiudicium vñionis, aut persecutionis eiusdem, vel huic Concilio adhærentium, factæ non fuerint, ex certa scientia & motu proprio ratificamus & approbamus, ac ratas haberi volumus atque firmas, & etiam si oporteat, de nouo prouidemus.

Vbi autem aliquis casus emerget, per quem appareret aliquem huic Concilio adhærentem, grauatum per alterum ex contendentibus, a die tertia Maii quoad Angelum Corarium, & a die 15. Iulii quoad Petrum de Luna, anni videlicet millesimi quadringentesimi octaui, placet Concilio, quod dictus dominus noster papa prouideat, ut sibi iustum esse videbitur. Item placet Concilio, quod super facto archiepiscopi Ianuensis dominus noster prouideat.

Item electiones, postulationes, ipsarum admissiones, confirmationes, mutationes, consecrationes clericorum, ordinationes, præsentationes, institutiones, collationes & priuationes quasuis, prouisiones & dispositiones quibusuis personis, huic sacro Concilio & eius determinationi adhærentibus, de quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, de prælaturis, per electores, confirmatores, patronos, ordinarios, & quoscumq; prouisores, ad hoc potestatem & auctoritatem habentes, canonice factas, temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus huiusmodi contendentibus obedientia præstabatur, dummodo alias can-

Concil. Tom. 29.

E e ij

nice factæ sint, hoc sacro approbante Concilio ratificamus & approbamus, & ratas habere volumus atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, referuationibus non obstantibus quibusque: declarationibus tamen & decretis hoc capitulum concernentibus, in aliis sessionibus lectis, in suo robore permanentibus.

Item, ut vnone & pace iam in Dei ecclesia per ipsius gratiam in capite confirmata, pax & tranquillitas subditorum perfectius procuretur, & litium anfractus, quarum dubii sunt euentus, consultius euitentur, hoc sacro approbante Concilio decernimus & declaramus, quod omnes & singuli beneficia ecclesiastica, dignitates, personatus, vel officia curata, vel non curata, titulo ordinario assediti, & possessionem pacificam iam adepti, dum tamen canonice, & alias quam per priuationem adharentium huic sacro Concilio & eius determinationi, assediti fuerint, beneficiis huiusmodi libere & pacifice gaudeant, nec in iure, titulo seu possessionibus suis quomodolibet inquietentur, turbentur, seu grauentur, etiam si specialiter vel generaliter beneficia praedicta sedi apostolicae fuerint reseruata.

Per præmissa vero, seu aliquod præmissorum, non intendimus derogare ordinationibus circa præmissos articulos factis in ultima congregatione prælatorum, & aliorum virorum ecclesiasticorum, facta Parisiis. Nec etiam ex præmissis, vel aliquo præmissorum volumus aliquod præiudicium generari venerabilibus fratribus nostris cardinalibus, aut alicui ipsorum huic sacro Concilio & eius determinationi nunc adharentium, in beneficiis, & alias per ipsos & quemlibet ipsorum canonice possessis. Per hoc autem etiam non intendimus fieri aliquod præiudicium venerabili fratri nostro cardinali Albanensi, in iure quo habet in archidiaconatu ecclesiae Lucionensis.

Item, sacro approbante Concilio, decernimus fore procedendum contra obedientes & adharentes pertinaciter, seu fautores Petri de Luna & Angeli Corarii, nuper de papatu contenditibus & colludentibus, per hoc sacram Concilium de schismate & heresi notoriis, per definitiunam sententiam condemnatis, modis quibus est contra credentes & fautores hereticæ prauitatis, secundum sacros Canones procedendum.

ANNO CHRISTI 1409. Item, sacro approbante Concilio, decernimus nos vel successorem nostrum ex certis magnis & arduis causis nos & hoc sacrum Concilium mouentibus, iterum generale Concilium fore conuocandum hinc ad triennium, videlicet anno quo dicetur, anno Domini millesimo quadragesimo duodecimo, in mense Aprili, in ciuitate seu loco habili & decenti, qui locus declarabitur per annum ante tempus Concilii, per nos vel per successorem nostrum.

Item, sacro approbante Concilio, decernimus & declaramus, quod si cardinalis de Flisco infra duos menses proximos personaliter ad nos venire, & obedientiam nobis praestare, & determinationi huius sacri Concilii adhaerere voluerit, benigniter recipiatur, cum integritate statutus & honoris, atque beneficiorum quae decimo quinto Iunii anni millesimi quadragesimi octauo obtinebat.

Item, omnes dispensationes factas per episcopos dioecesanos in partibus neutralibus, super defectu aetatis, causa assequendi & obtainendi beneficia, dignitates & praelaturas.

Item, omnes absolutiones & habilitationes in foro pœnitentiali, tam per contendentes, quam per ordinarios predictos schismate pendente factas, super casibus sanctæ sedi apostolicæ reseruatis, ex certa nostra scientia, hoc sacro approbante Concilio, ratificamus & approbamus.

Post predicta archiepiscopus Pisanus in pulpito predicto pronuntiavit, quod dominus noster Alexander papa V. oculum misericordiae & viscera compassionis & pietatis suæ conuertens ad ecclesiæ desolatas, ruinas, & in magna necessitate constitutas, liberaliter remittit & indulget omnia arreragia maiora, minora seruitia ab eis suæ camerae apostolicæ debita de toto tempore præterito usque ad tempus suæ assumptionis.

Item, idem dominus noster notificauit omnibus per organum dicti domini archiepiscopi Pisani, quod non intendit amodo ut antea reseruare bona seu spolia prælatorum & aliorum morientium prælatorum.

Item, quod non intendit reseruare fructus medii temporis beneficiorum vacantium.

Item supplicauit idem dominus archiepiscopus nomine totius Concilii dominis cardinalibus, quod portionem competentem eisdem de arreragiis præteriti temporis vel lent ecclesiis & viris ecclesiasticis remittere liberaliter, quemadmodum dominus noster fecerat in portione ipsum tangente: & petit a Concilio, an hoc placeret sibi, & quod expresse diceret, placet: dominus cardinalis Albanensis solus se opposuit.

Item, idem archiepiscopus pronuntiauit proxime futuram sessionem fiendam ad diem Veneris sequentem, de mandato domini nostri papæ; & quod nullus interim recederet sine licentia papali. De ipsis omnibus hac die expeditis promotor seu procurator ecclesiæ petiuit vnum vel plura instrumenta confici per clericos cameræ & notarios Concilii, ad perpetuam rei memoriam.

Item in hac sessione dictum fuit, quod dominus noster prouideret archiepiscopo Ianuensi super archiepiscopatu suo. Etiam placuit Concilio, quod dominus cardinalis Albanensis prosequeretur ius quod habere prætendebat in archidiaconatu Lucionensi. Successive prefatus dominus noster papa sessionem fiendam, certis de causis animum suum mouentibus, continuauit usque ad diem Mercurii septimam mensis Augusti tunc proxime sequentis.

SESSIO XXIII.

Die Mercurii septima Augusti adueniente, solennitatibus & ceremoniis seruatis circa officium diuinum, sanctissimus in Christo pater dominus noster, sacro approbante Concilio, ordinavit, quod bona immobilia ecclesiæ Romanæ, seu aliarum ecclesiarum, nullatenus per ipsum vel alios prælatos alienentur, seu hypothecentur, usque ad proxime indicatum Concilium, in quo super hoc articulo maturius poterit deliberari.

Item, idem dominus noster, eodem approbante Concilio, ordinat & mandat celebrari ante Concilium generale Concilia prouincialia, per metropolitanos & synodos, ac eorum suffraganeos, secundum formam iuris & Concilii generalis: quia ex eorum omissione multa inconvenientia sequerentur.

Item, idem dominus noster, eodem approbante Con-

cilio, ordinat & mandat, celebrari capitula monachorum, magistrorum, & canonicorum regularium, secundum formam Concilii generalis, & constitutiones felicis recordinationis..... & Benedicti XII. & quia limitatio prouinciarum facta per Benedictum XII. non possit de praesenti, obstante temporis malitia, obseruari, ordinat dictus dominus noster, quoad dicta capitula celebranda, standum iuri antiquo, durante impedimento predicto; vide licet, ut prouincia communis & vulgaris possit per se capitulum prouinciale celebrare, ex quo commode cum alia non possit conuenire: & deputabit dominus noster praesidentes & executores ad premissa exequenda.

Item, idem dominus noster, eodem approbante Concilio, disponit non facere translationes de inuitis, nisi parte vocata & audita, & de consensu maioris partis cardinalium, usque ad proxime indictum Concilium, nisi ex causis iustis & rationalibus.

Item, dominus noster, sacro approbante Concilio, decernit, quod ex parte ipsius domini nostri cum cardinalium consilio deputabuntur nuntii solennes, qui mittentur ad reges & principes, & certos fideles, ad publicandum & prosequendum auctoritate domini nostri papae & sacri Concilii, acta in hoc Concilio.

Item, dominus noster auctoritate Dei, apostolorum Petri & Pauli, & sua, concedit omnibus qui in hoc Concilio interfuerunt, & eius determinationi adhaerentibus absolutionem plenariam a poena & culpa, semel tamen in vita, ita quod quilibet de predictis infra duos menses, postquam ad eius notitiam concessio huiusmodi peruerterit, possit dictum beneficium absolutionis assequi, in forma ecclesiæ. Similem concessionem facit dominus noster singulis supradictis in mortis articulo, intelligendo tam de dominis, quam de familiaribus.

Item, cum dominus noster papa cum consilio Concilii intenderet reformare ecclesiam in capite & in membris, & iam multa per Dei gratiam sint expedita per ipsum dominum nostrum papam, & multa alia statum & fauorem prælatorum, & aliorum inferiorum concernentia restent, quæ propter regressum prælatorum & ambassiatorum de praesenti expediri non possunt, propterea idem dominus

noster, sacro requirente & approbante Concilio, dictam reformationem suspendit & continuat usque ad proximum iam indictum Concilium, & præsens Concilium prorogat & continuat usque ad illum terminum, qui præfixus est omnibus ad Concilium conuocatis, redeundum ad proprias ædes, usque ad terminum præfixum superdictum.

N O T A.

* *Concilium.*] Qua occasione haec Synodus indicta fuerit, refert Theodoricus a Niem lib. 3. schismatis, cap. 38. his verbis: *Cum autem dictus Petrus de Luna ad predictum regnum Arragonie peruenisset, octo vel nouem de cardinalibus suis, qui secum erant, ad diuersa loca propinquaque, quia tunc erat astas, sub recreationis colore declinarunt ab ipso: quorum aliqui ad Liburnum, alii ad portum Pisanorum, sed nouiter ab eo segregatum, & dominio eorumdem Ianuensem qualitercumque additum, accesserunt, causa cum eisdem cardinalibus, qui ab ipso Errorio fugerant, illusc accedentes, per plures dies insimul conuersati fuerunt, sed tamen sine fine conclusionis, quia necdum habebant determinatum locum idoneum eis concessum, in quo simul conuenire, atque generale Concilium ex utraque obedientia conuocare pro facienda unione liberi possent. Sed tandem dominus Balthasar, sancti Eustachii diaconus cardinalis, per eundem Bonifacium ad illum gradum assumptus, tunc & nunc fungens officio legationis in ciuitate Bononiensi & eius comitatu pro Romana ecclesia, ac modernus papa Alexander tunc cardinalis, & dominus Ioannes nepos dicti Innocenti, & per eum in cardinales creati, circa festum assumptionis beata Maria virginis anni proxime prateriti de Bononia, ubi tunc fuerunt, volentes eisdem alias cardinales tunc Pisces existentes visitare, ad Florentiam iter egerunt, & ibi honorabiliter recepti, obtinuerunt a Florentinis concedi ciuitatem Pisanam predictam ad conueniendum ibidem simul cum eisdem cardinalibus Gallicis, ad faciendum omnia que eis videbantur fore pro dicta unione subsequenda quomodolibet opportuna, & sic ulterius dicta licentia obtenta ad Pisas declinarunt, ubi tunc eorum confratres & dictos cardinales Gallicos congregatos inuenierunt, in qua ad prosequendam dictam unionem generale Concilium utriusque obedientie tunc celebrandum conuocarunt in festo annuntiationis beatae Mariae virginis tunc instanti proxime: sed iste terminus ad alium breuem terminum postea subrogatus fuit, & duo ex eisdem cardinalibus obedientie nostræ iuerunt ad ciuitatem Senensem prefatam, in qua Errorius cum sua curia residuebat, causa eum citandi, siue vocandi, ut ad predictum generale Concilium accederet, ac eius determinationi, si vellet, perse, vel per alium, seu alios intercesset: quos tamen prefatus Errorius ad se venire non sinebat, imo per aliquos magnæ auctoritatis viros interpellatus & rogatus, ut ipsos audiret, illud pertinaciter facere non curabat: sed ipsi missi cardinales facientes sollicitam diligentiam in commissis, & publicantes apud ecclesiam maiorem Senensem, & in quibusdam aliis locis publicis co-*

Theodori-
cus a Niem
aliisque ad-
uerse partis
fautores,
Gregorium
per con-
temptum
Errorium
vocabant.
ram

ANNO
CHRISTI
1409. ram tabellionibus & testibus multis causam, quare illuc venerant ad citationem, quam eidem Errorio intimare volebant, publice legifererant, cuius copiam etiam diuersis portis in eadem ciuitate Senensi affixerunt, & affixam relinquentes, ad eorum confratres redierunt. Ipse autem Errorius dicebat, quod dictam citationem non curaret, adiiciens, quod predicti cardinales generale Concilium absque eius licentia & voluntate conuocare non possent: in quo etiam vehementer errauit, ut peritis in iure notum est, quod etiam ratione probatur. Nam quod duo vel plures contendentes de papatu, & in diuersis regionibus morantes, nisi concorditer in aliquo loco super hoc insimul conuenirent, generale Concilium celebrare possent, non videtur. Ex quo infertur, quod cum quilibet eorum seorsum cum prelatis sue obedientia celebraret Concilium, hoc reuera nullatenus dici posset generale, sed particulare Concilium, aut Conciliabulum; sicuti seorsum quilibet ipsorum, Errorius & Petrus de Luna suum Conciliabulum in valde remotis seu sciunctis locis celebrarunt. Et pro hac parte sunt multe evidentissime rationes in iure, que hic non vendicant sibi locum: ea de causa illas presentibus inserere non curauit: quamuis forte multi pacis ecclesia emuli, nec intelligere volentes, ut bene agant, contrarium afferere, ipsisque Erroriu & Petrum in eorum erroribus defendere non formident. Hæc de occasione indicti Concilii Theodosicus aduersari partis fautor maximus, Gobelinus Paderbornensis officialis eadem breuius recensens, cardinalium querelas, & duarum vniuersitatum consilia superaddens ista, ait: *Quarta die mensis Maii huius anni Gregorius papa existens in ciuitate Luca, & presumens aduersarium suum dolose secum agere, mandauit cardinalibus suis, ne sine licentia sui speciali Lucam exirent, & ne iniucem in aliquo loco sine speciali eius mandato conuenirent, sub pena perjurii. Et si Lucam aliter exirent, ipsis facto essent cardinalatu priuati, similiter & beneficiis omnibus que haberent. Item mandauit eis ne tractatus aliquos haberent cum anticardinalibus aut oratoribus Gallicis. A quibus mandatis, & ab ipso papa Gregorio, tamquam male informato, ad eumdem tamquam melius informandum, & ad Dominum nostrum Iesum Christum iudicem venturum, & ad Concilium generale, & ad futurum papam, septem cardinales in ciuitate Pisana, ad quam se transtulerant, 13. die mensis eiusdem appellauerunt. Inter haec Ladislaus rex Siciliae, seu Neapolitanus, filius Caroli de Pace, usurpauit sibi dominium urbis Romane, & multarum ciuitatum & castrorum patrimonii sancti Petri, & ad titulum Romani imperatoris visus est aspirare. Supradicti cardinales tandem miserunt epistolas suas regibus, archiepiscopis, episcopis & principibus diuersis, conquerendo de papa; & Gregorius papa simili modo contra cardinales literas suas direxit eisdem, & quidam ex eis scripserunt, quomodo ipse recessissent ab obedientia illius. Et deinde cardinales Petri de Luna, qui se Benedictum nominabat, derelinquentes eum, conuenerunt cum cardinalibus Gregorii apud Ligurinum portum, videlicet Pisanum: & illi simul concordauerunt indicere Concilium generale celebrandum in ciuitate Pisana, in festo annuntiationis beatæ Mariae virginis tunc proxime venturo: & hac deliberatio utriusque collegii facta est 24. die mensis Iunii. Cumque haec deliberatio venit ad notitiam Gregorii & Benedicti,*
Concil. Tom. 29.

uterque generale Concilium celebrandum indixit. Gregorius quidem ad festum pentecostes tunc proxime futurum, in prouincia Aquileiensi, vel in archiepiscopatu Rauennatensi, nullum certum locum assignando; & Benedictus apud Perpinianum ciuitatem Aragonie, ad festum omnium sanctorum. Et cardinales in literis suis, quas ad diuersas miserunt prouincias, declarabant puncta iurata per Gregorium in conclaui: inter quae principale fuit, cedere papatu: & inserebant eisdem literis quasdam conclusiones, in quibus uniuersitates Bononiensis & Parisiensis studiorum consentire docebant, quarum prima fuit ista. Vterque de papatu contendens, ex debito pastoralis officii veri, vel pratensti, iuri communi, vel circumscripto quolibet iuramento, stante schismate tam inueterato cum tanto populi scandalo, tenetur & debet cedere: ex quo propter dubia iuris & facti super papatu aliter non potest commode dari unio & pax in ecclesia Dei, ne plus temporalem dignitatem, quam populi salutem & unitatem appetere videatur. Secunda conclusio longe fortius ad hoc adstringitur concurrentibus tam solennibus vinculis, promissionis, voti & iuramentii. Tertia conclusio: Papa stante tali schismate pertinaciter resistendo, non implendo quod voulit & ueruit, ad quod etiam absque voto & iuramento tenetur, incurrit crimen notorium, propter quod subiicitur prouisioni Concilii. Et ultra hoc condidetur schismatis nutritor & fautor, cuius obstinatione & vetustate descendit in heresim, & fides adiuratur, cuius prouisio spectat ad Conciliū. Quarta conclusio: Stante dubio, an hoc iuramentū schismatis transeat; vel an tale sit delictum, ex quo prouisio spectat ad Concilium, hoc cognoscere in dubio ad idem pertinet. Quinta conclusio: Stante dubio papatus inextricabili propter dubium facti & iuris, ne in subuersiōne fidei ecclesia sic maneat diuisa perpetuo, cum tanto scandalo & animarum perditione, prouisio spectat ad Concilium & ecclesiam uniuersalem, ut utrumque, eis non cedentibus, possit a papatu eiicere. Sexta conclusio: Stantibus terminis, ut stant, & ambobus detrectantibus implere quod iurauerunt & voverunt, cum ex hoc nutriatur schisma manifestum, subditi possunt & debent ab eorum obedientia recedere; & etiam peccant, si se non subtrahunt, tamquam principaliter schisma facientes, vel saltē auxilium indirecte prebentes nutritoris schismatis antiqui; nec sententias contendentium de papatu aliquatenus propter hoc valere vel alligare. Septima conclusio: Ex factis & dictis quae supra ponuntur, quae uniuerso mundo notoria sunt, satis notorie patet, utrumque detrectare quod implere debeat, & ad quod tenetur ex debito officii & iuramenti, cum saltē potuerunt cedere per procuratores idoneos, vel uterque in manibus collegii sui, & sic dare pacem populo Christiano; maxime cum uterque de iure & forma iuramenti arcetetur ad nihil de utilibus, necessariis, aut quomodolibet opportunis, omittendum. Cum etiam ab utriusque dependet pietate, soluere perplexitatē conditionum iuramenti, si qua subsit: & que contra hoc excusationes allegantur, fruile sunt, & earum cognitio est Concilii. Item cardinales in predictis literis accusabant Gregorium, quomodo Saonem ciuitatem pro loco conuentiōnis utriusque partis approbavit, & postea recusavit, allegans plures securitates sibi necessarias esse, quas tamen exprimere non volebat. Item quod ipse postea consenserit in ciuitatem Pisanam, sed certum tempus

Gregorius a
cardinali-
bus quo-
rumdam
accusat.

ANNO CHRISTI 1409. exprimere recusauerit. Item quod ipse multos creauerit cardinales contra formam iuramenti. Hac & alia plura in predictis literis continebantur.

Antoninus cap. 5. §. 3. de eodem Concilio ista ait, quæ sequuntur: Congregatione igitur facta pro Concilio Pisum, tempore statuto de diversis regnis & nationibus aduenientes numerati sunt multi prelati. Et relatione omnibus facta de scando, quod inferebant duo illi pontifices colludentes ad iniicem, & nolentes unionem ecclesia querere, prout promiserant; decretem est, ut oratores mitterentur ad utrumque, ut ad locum accederent: quorum operam Benedictus derisit, dicens controverson fore de iure papatus inter se & Gregorium, & nihil adeos spectare de re ipsa. Gregorius vero respondit, non ad eos pertinere congregare Concilium, sed ad ipsum, ut pontificem Romanum, quod & celebrare volebat non Pisum, sed in alio loco, videlicet in foro Iulii circa Aquileiam, ipsoque cardinales eum sequi debebare ad locum, non ipsum eos: quia non decet a capite membra discedere, sed omnia membra caput sequi. Vnde ipse Gregorius cum curia sua, et si parua, ad locum determinatum, & prelatis, principibus & communitatibus publicatum, accessit tempore statuto. Sed solum de obedientia sua prelati, quæ adhuc vigebat in regno, profecti sunt, alii potius ad Pisam Synodum vel congregationem accedentibus. Ibi breuiter expleuerunt quæ visa sunt eis expedientia illi negotio. Cardinalis Ragusinus inter ceteros assistentes, ab uno ex familiaribus suis ab aduersariis corrupto, veneno potionatus, vix mortem evasit, infirmatus grauiter, & ex vi veneni pellem vetustam dimisit ut serpens.

Ex Concilio autem ipso redeuntibus Ariminum, in via parata fuerunt Gregorio insidie ad capiendum eum. Quibus sibi secreto insinuatis, in habitu transformato cum paucis aliis praecessit, non ut papa; aliusque secutus in apparatu papali, & comititia non modica illum se fingens, captus est. Sed cognito eum non esse, dimissus est, non sine iniuriis. Sicque manus illorum euadens, in nomine Domini Ariminum cum suis reuersus est. In tot autem aduersis & persecutionibus tam constans & magnanimus fuit, ut nil videretur de his curare, sciens, quia secundum prophetiam, non est malum in civitate, scilicet mundi, quod non fecerit Dominus; de malo pene intelligendo, aut etiam de malo culpa, non agendo, sed permittendo. Sic fixus erat in iis quæ sibi conscientia dictabat, ut nullus posset eum a suo proposito reuocare: sic modestus, ut probus videretur: sic sapientia deditus, ut a speculatione & disputationibus non cessaret.

Congregati interea Pisum processerunt in cæptu suo. Post legitimas enim modo suo citationes non comparentes, sed contumaces, contra eos sententia depositionis & priuationis protulerunt, Gregorium & Benedictum, ut hereticos & schismaticos, prohibentes Christicolis cunctis, ne quem eorum papam nominarent, aut tamquam Romano pontifici obedirent. His peractis, a delectionem alterius processerunt. Vnde conclave ingressi cardinales utriusque partis, more consueto pertractantes rem ipsam, elegerunt in presulem summum Petrum de Candia cardinalem Mediolanensem, ordinis Minorum, virum utique valde peritum in theologia speculativa. hunc nominarunt Alexandrum V. anno Domini 1409. Qui anno uno sedem Petri tenuit, secundum communem opinionem. Et Pisum, non multo post Pistorium Concil. Tom. 29.

Ff ij

accepit, ex quo diebus aliquibus transactis Bononia se transfulit. Ad eum accedens Ludouicus dux Andegavia, filius alterius Ludouici qui cum Carolo tertio de regno contenderat, sed non praevaluit, veneratus est ut papam. Tandem migravit a saculo (ut dicitur) toxicatus in clysterio. Huc Antoninus praedicto loco.

De eodem Azorius parte 2. lib. 5. cap. 17. ista : Decimum sextum generale Concilium fuit Pisanum, indictum & congregatum a cardinalibus Gregorii XII. & Benedicti XIII. anno salutis 1409. ad schisma tollendum. Res sic gesta est, ut patet ex Blondo lib. 10. decade 2. & sancto Antonino, parte 3. titulo 22. cap. 5. § 2. cardinales obedientia Gregorii XII. videntes negotium extirpandi schismatis paulatim ad nihilum reduci, & non solum Gregorium XIII. sed etiam Benedictum XIII. concordiam recusare contra iusjurandum & fidem in ipsorum electionibus datam, Gregorium quoque contra idem iusjurandum & fidem alios cardinales absque ulla necessitate & ipsis iniuris creare, hanc nacti occasionem, ab eo tunc Luca commorante recedentes, Pisas petiere. Quod cum plerique eorum qui Benedictum XIII. sequebantur, vidissent, simili exemplo ipsum Benedictum deferentes, ceteris cardinalibus Gregori qui Pisis erant, se adiunixerunt, ibique in dicto Concilio generali, & cum maxima praelatorum frequentia inchoato, uterque pontifex ab iis damnatus est, & utroque tamquam periuro, schismatico, heretico, collusore, & schismaticorum fauatore, publico omnium decreto, Nonis Iunii, anno Domini 1409. episcopatu deiecto, in utriusque locum vigesimo post abrogationem die tertium elegerunt Petrum Philaretum natione Grecum prouincia Cretensis, instituti & ordinis fratrum Minorum, & sacra theologie doctorem eximium, presbyterum cardinalis basilica SS. apostolorum, & Alexandrum quintum vocarunt.

Interfuerunt in eo Concilio cardinales 23. patriarche tres, archiepiscopi & episcopi 300. monasteriorum prefecti 280. theologi & legati principum Europe.

Dubitatum est valde, an canonice & legitime esset Concilium conuocatum, eo quod sine ulla Romani pontificis auctoritate esset indictum. De ea re, teste sancto Antonino loco citato, Laurentius Rodulphus Florentia triduo disputauit, & tandem conclusit, Concilium esse legitimum. Ioannes Gerson in libello, An papa exauctorari possit : Hi Deinutu, inquit, & Spiritus sancti, sicut credendum est, tacti fuerunt. Item cum Alexander V. Bononia grauiter agrotasset, & cognouisset sibi mortem imminere, cardinales ad se venientes ad concordiam & pacem, & ad tuendam ecclesie dignitatem adhortatus, dixit per eam mortem quam se continuo subiturum putabat, se existimare & credere, que in Concilio Pisanico acta fuerant, recte & integre, sine dolo malo facta fuisse. Insuper ipse Alexander V. in eo Concilio creatus, in numero pontificum Romanorum reponitur, & qui multo post tempore secutus est eodem nomine, Alexander VI. dictus est.

Antoninus loco citato dicit fuisse Conciliabulum, quia absque Romani pontificis auctoritate fuit congregatum. Sed quia Gregorius XII. Concilium conuocationem non recusabat, sed solum restituit, ne Pisis congregaretur, sub-

ANNO
CHRISTI
1409.

ANNO CHRISTI 1409. iungit Azorius. Denique quidquid sit, Concilium Pisanum congregatum est a cardinalibus tempore schismatis, quo duo pontifices erant dubii & incerti: & indicium est non ad res fidei definiendas, sed ad schisma in ecclesia noxiū absindendum: quamvis reuera sublatum non sit, sed potius auctum, quia Gregorius XII. & Benedictus XIII. pontificatum deponere noluerunt. Quando plures sunt dubii & incerti Romani pontifices, iis inuisit cardinalium auctoritate Concilium generale conuocari, eiusque potestate omnes e pontificatu amoueri posse, hoc exemplo id parte secunda lib. 4. quæstione tertia probat, & ratione ista naturali: *Quia cum non est certus pontifex, perinde est ac si pontifex nullus omnino esset; & sic eum ecclesia eligit. Cum ergo multi dubii & incerti pro pontificibus habentur, iure potest ecclesia nouum creare pontificem, & præcipere, ut ceteri omnes pontificatu se abdicent: quod ni fecerint, potest eos sententia latra pontificatu deicere, & omnibus fidelibus imperare, ne eos ullo modo pro pontificibus agnoscant, habeant & venerentur.*

Sed vnde nam dicat aliquis, colligi potest tantum iuris & potestatis esse penes ecclesiam? Resp. Id ex Christi institutione per necessariam & evidenter rationem deduci; ne scilicet Christus suam ecclesiam deseruisse videatur. Alioqui enim multis dubiis & incertis pro pontificibus summis in ecclesia se gerentibus, sane innumeris calamitatibus & malis ipsa premetur & vexaretur ecclesia. Hæc dictis locis Azorius.

Ob hanc rationem Hadrianus II. in epistola quæ lecta est & approbata in Synodo octava generali, actione septima, scribit: *Romanum pontificem de omnium ecclesiarum præfulibus iudicasse legimus: de eo vero quemquem iudicasse non legimus. Licet enim Honorio ab orientalibus anathema dictum sit, sciendum tamen est, quia fuerat super heresi accusatus. Propter quam solum licitum est minoribus maiorum suorum moribus resistere: scilicet, quia nisi tali casu Christus ecclesia sua concessisset potestatem & auctoritatem de heresi sui pastoris cognoscendi & diuidandi, eam contra promissionem factam deseruisset, & pro pastore, doctore ac duce, eamdem lupo hosti ac corruptori commisisset.*

ANNO
CHRISTI
1409.

VITA ALEXANDRI PAPÆ V.

ALEXANDER V. instituti sancti Francisci religiosus, antea Petrus Philaretus de Candia vocatus, natione Creensis, commentariis quos in libros sententiarum scripsit, diuinique verbi concionibus clarissimus, theologiae doctor profundissimus, ex archiepiscopo Mediolanensi & cardinali presbytero basilicæ sanctorum apostolorum, communis omnium cardinalium vtriusque obedientiæ suffragio, Gregorio XII. quondam vero pontifici, & Be-

Ff iii